

על חסד, כסף ומה שביניהם

מערך לימוד / פעולה לשבועות מטעם ארגון פעמונים

מתאים לגילאי 13 ומעלה

דיון:

לאחר שנסיביר את המדרש, נתבונן ביחד בטורים שלנו ונשאל את החניכים:

- באילו מצבים אתם יותר נותנים ובאילו אתם יותר מקבלים? איך אתם מרגישים כשאתם נותנים לעומת ההרגשה שלכם כשאתם נותנים?
- למה מתכוון רבי יהושע? מה בעצם נותן העני לעשיר בזה שמאפשר לו את ההזדמנות לתת צדקה?
- האם יש מקומות שאני המקבל אבל אני בעצם נותן בהם, והאם במקומות שאני נותן בהם, אני בעצם מקבל שם? נוכל להביא להם דוגמאות פרקטיות ככה שיהיה להם יותר קל לדון בשאלה. (כמו אתם וההדרכה שלכם! בה אתם באתם לתת, אך ברור שאתם מקבלים הרבה דברים ממנה)

הקדמה:

בפעולה זו, נרצה להתבונן בחיינו בעקבות הקריאה במגילת רות ולשאול את עצמנו שאלות על חסד - מה המשמעות של החסד בחיינו וכמה הוא נוכח, ושאלות על כסף - איך הוא משרת אותנו וכמה משפיע על החיים שלנו.

שלב 1:

- נפזר דפים על הרצפה, בכל דף יהיה כתוב השתייכות/תפקיד אחר שמגדיר את החניכים. דוגמאות: חניך/ה בתנועה, נכד/ה של... אח/אחות של... בן/בת של... תלמיד/ה כיתה ----, מתנדב/ת ב----- תוסיפו עוד לפי ההכרות שלכם איתם ☺

ניצור שני טורים, טור אחד של איפה אנחנו מקבלים, וטור אחד של איפה אנחנו נותנים. נעמיד עם החניכים את הדפים בטור המתאים להם. לדוגמא: כשאני נכד/ה של סבא וסבתא שלי, אני מעניק/ה, או מקבל/ת? בתור אח/אחות? מה אני נותן/ת? מה אני מקבל/ת? שם?

אחרי שנעמיד את כל הדפים בשני הטורים, נקרא את הקטע הבא

מדרש ויקרא רבה לד,ח: "אמר רבי יהושע: יותר ממה שבעל הבית (העשיר) עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית, שכן רות אומרת לנעמי "שם האיש אשר עשיתי עמו היום בעז" כלומר, למרות שבעז העשיר הוא זה שנתן מהתבואה שלו לרות, לא כתוב שהוא עשה למענה, אלא שהיא עשתה למענו. רבי יהושע מגלה בדבריה של רות חידוש גדול. אם חשבנו עד היום שהעשיר נותן לעני, מתברר שמה שהעני נותן לו - גדול הרבה יותר!

שלב 2

- נספר את סיפור המגילה (מצורף פה תקציר) ונדגיש את הבחירה שהיתה לכל אחת מהדמויות, לדאוג לעצמן, או לסובבים אותן? אלימלך, נעמי, רות, ערפה ובעז.

לגילאים קטנים יותר נבקש מכמה חניכים להציג אותן בזמן שהמדריך מקריא. הדמויות הן: אלימלך העשיר והנהנתן שדאג לעצמו, נעמי (אשתו של אלימלך), רות וערפה (הכלות של נעמי), הנשים שצוחקות עליהן כשנעמי ורות חוזרות לבית לחם, ובעז שמחליט לעשות חסד עם רות. המטרה בהצגה היא להמחיש את האנוכיות של אלימלך לעומת החסד של רות, ושל בעז - גם הוא לעומת הנשים שעמדו וצחקו על נעמי ורות. תקציר המגילה: מגילת החסד בחג השבועות נוהגים לקרוא את מגילת רות. סיפור המגילה התרחש לפני שנים רבות בתקופת השופטים. בעיר בית לחם שעל יד ירושלים חי זוג עשיר. שם היה אלימלך ונעמי, ולהם שני בנים - מחלון וכיליון. באותן שנים לא ירד גשם והיתה בצורת קשה ובארץ ישראל נהיה רעב גדול. משפחת אלימלך לא רצתה להתחלק בשפע שהיה להם עם השכנים והעניים. הם העדיפו לנטוש את כולם ולעבור לארץ אחרת. בוקר אחד התעוררו אנשי בית לחם וגילו שהבית נעול והמשפחה נעלמה. התברר

ומה קרה לאחר מכן? לאיזה מצב הגיעה משפחתו?

אנחנו רואים במגילה שאליםלך בחר לעזוב את הבית ואת ערכי החסד והמוסר בזמן רעב, רק כדי לדאוג לכסף ולמעמד שלו לעומת זאת נעמי, רות ובעז תיקנו זאת בהמשך המגילה ובחרו בחסד, בערכים, בבית שלהם.

דיון:

כסף הוא אמצעי או מטרה בפני עצמה?

- אם החלטנו שהוא אמצעי, הוא אמצעי למה? מה אנחנו רוצים להשיג על ידו? ננסה להגיע כמה שיותר לעומק. אם החניכים עונים נוחות, נשאל אותם מה נוחות תביא להם? בית - מה בית יתן להם, איזה תחושות? ננסה לדלות תחושות ורצונות שמתיישבים מתחת לצרכים הפיזיים.
- מתי אנחנו עלולים להתבלבל ולהפוך את הכסף למטרה?
- מה עוזר לנו לא להתבלבל? איך התורה שומרת עלינו מכך שלא נתבלבל? (מצוות צדקה לדוגמא!)

סיכום

אנחנו רואים שבמגילת רות הבחירה בין לשמור על המעמד והכסף, לבין לחיות חיים של חסד ונתינה הם מאד משמעותיים. זה גורם לנו לחשוב שוב על המשמעות של הכסף, מה הוא בא לשרת בחיים שלנו. בנוסף המגילה מעוררת אותנו לחשוב כמה מקום אנחנו נותנים לחסד בחיים שלנו? האם זה מספיק? אנחנו רואים כי מי שנותן - הוא בעצם המקבל!

פעמונים

מגלים אחריות

ארגון פעמונים הוא ארגון המוביל משפחות להתנהלות כלכלית נכונה - איך להתנהל נכון עם הכסף שלהם. מסייע למשפחות לצאת מחובות, לבנות תקציב משפחתי המותאם לכל משפחה ומוביל אותם לעצמאות כלכלית שמושגת על קבלת החלטות מושכלת ובחירה על מה הם מוציאים את הכסף מתוך הערכים שלהם והרצונות החשובים שלהם.

בארגון פעילים/ות קרוב ל 3000 מתנדבים ומתנדבות המשקיעים מזמנם על מנת לעזור לאנשים שנקלעו למצוקה כלכלית ופועל בעזרת תרומות של אנשים כדי לאפשר למתנדבים להוביל את המשפחות לצאת לעצמאות כלכלית ולא להיות נתמכים

אלה שני עקרונות חשובים כל כך שאנו לומדים מהמגילה ורוצים להעביר לדור הבא - את המשמעות של החסד בחיים ונתינה לאחר מתוך ערכות הדדית ועזרה לזולת. מתוך כך, אנו מבינים את המשמעות של הכסף בחיים ואיך אנחנו מתנהלים איתו נכון ומותאם למה שאנחנו באמת רוצים.

שהם נסעו לארץ מואב (היום - ירדן, ממזרח לים המלח). לא חולף זמן רב ואליםלך נפטר, ובהמשך גם שני הבנים. נעמי האלמנה נותרת לבדה כשלצידה שתי כלותיה, הנשים המואביות של בניה - ערפה ורות. נעמי מחליטה לחזור הביתה לארץ ישראל ומפצירה בשתי הנשים הצעירות שרצו להצטרף אליה, להישאר בארץ מולדתן. ערפה מקבלת את ההצעה, אך רות מסרבת לנטוש את חמותה ומתעקשת לחזור יחד איתה אל עמה. היא אומרת לה "באשר תלכי אלק. עמך - עמי ואלוקיך - אלוהי". שתי הנשים חוזרות לבית לחם בזמן הקציר, ואנשי המקום נדהמים לראות את נעמי הזקנה והענייה שנותרה לבדה. נשות בית לחם עומדות וצוחקות כיוון שלא היה לשתי הנשים ממה להתפרנס יצאה רות אל השדות יחד עם כל העניים ללקט שיבולים שנשארו אחרי הקוצרים כדי שיהיה להן אוכל. בעז, אחד מאנשי בית לחם המכובדים והעשירים וגם קרוב משפחה של אלימלך, רואה את רות שכאה ללקט שיבולים בשדה שלו. הוא מתפעל מאוד מאישיותה וצניעותה ובעיקר מהחסד הגדול שעשתה עם נעמי חמותה, בכך שהיתה מוכנה לעזוב את ארצה ומולדתה וללכת אחריה אל עם אחר. בעז מחליט לשאת את רות לאישה לשמחתה הגדולה של נעמי. לילד שנולד להם קוראים עובד, והוא היה אביו של ישי שהיה אביו של דוד מלך ישראל.

"מגילה זו אין בה לא טומאה ולא טהרה ולא איסור ולא היתר. ולמה נכתבה? ללמדך כמה שכר טוב לגומלי חסדים." (רות רבה)

דיון:

- נדבר על סיפור המגילה ונדגיש כמה כל אחד מהדמויות עמד בפני בחירה: לדאוג לעצמי, או לסובבים אותי?
- נשאל את החניכים למה הם חושבים שדווקא מרות ובעז נולד המשיח, דוד? מה כ"כ גדול בהתנהגות שלהם?
- איזה מעשי חסד ונתינה הם מכירים סביב המלחמה? מה המשמעות של המעשים האלו? איפה אנחנו יכולים להשתלב בזה ולחזק אצלנו את מידת החסד? (בהקשר למתודה הקודמת, נעשה חשבון נפש איפה אנחנו במלחמה. מספיק בנתינה לדעתכם?)

שלב 3

נשים שני דפים על הרצפה:
"עשיר גדול ופרנס הדור, ויצא מהארץ לחוצה לארץ מפני צרות העין" (רש"י על המגילה)
"אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה" (נעמי אומרת לאחר שחזרה חסרת כל לבית לחם)
מה היתה הגישה של אלימלך לכסף? מה כסף היה עבורו?